

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen päätös poiketa eliölajien häiritsemiskiellosta saimaannorpan osalta

Vireilletulo 9.10.2023

Hakija Metsähallitus Järvi-Suomen luontopalvelut
riikka.alakoski@metsa.fi

Hakemus Metsähallituksen Luontopalvelut hakee lupaa poiketa luonnonsuojelulain mukaisesta saimaannorpan häiritsemiskiellosta seuraavien saimaannorppaa koskevien seuranta- ja suojelutöiden aikana:

1) Pesä- ja poikaslaskenta sekä siihen liittyvät pesäpaikkojen riista- ja pesäkameraseurannat ja sukellustutkimukset

Pesä- ja poikaslaskennat tehdään vakiintuneen käytännön mukaisesti tavallisesti huhtikuussa. Poikkeuksellisen varhaisesta jäiden ja lumien sulamisen takia saattaa kuitenkin syntyä tarve ryhtyä pesälaskentaan jo maaliskuussa, mutta tästä tehdään aina harkittu erillinen päätös. Laskentatöiden yhteydessä voidaan joillekin pesäpaikoille asettaa riistakamera tai muu tekninen laite seuraamaan sulaneen pesäpaikan ympäristöä. Laitteet haetaan pois avovesiaikaan. Jäidenlähdön jälkeen huhti-toukokuussa poikaspesäpaikkojen ja sellaisiksi epäiltyjen pesälaskennassa merkittyjen paikkojen vedenalainen ympäristö käydään tarkastamassa snorklaamalla tai sukeltamalla. Vedenalaistarkastuksissa etsitään kuolleita kuuhteja ja istukoita tarkentamaan syntyneiden ja kuolleiden poikasten määrää.

2) Avovesiaikaiset rantojen levähdyspaikkakartoitukset ja turkkikuvioiden kuvaaminen sekä niihin liittyvät riistakamera- ja muut kameraseurannat

Avovesiaikaisia levähdyspaikkoja kartoitetaan pääsääntöisesti toukokuun alusta kesäkuun alkuun, jolloin norpat ovat rantakivillä karvanvaihdossa. Kartoitustyöt tehdään moottoriveneellä hitaasti ajaen ja rantoja kiikaroiden. Kartoitusten yhteydessä otetaan valokuvia norppien yksilöllistä tunnistusta (photo-ID) varten. Kartoitustyön yhteydessä voidaan joillekin paikoille asettaa riistakamera tai muu vastaava laite maanomistajan luvalla. Riistakameroita tai muita vastaavia laitteita voidaan asettaa norppien levähdyspaikalle tai muulle norpan ekologian kannalta merkitykselliselle paikalle myös karvanvaihtoajan ulkopuolella, mikäli se koetaan tarpeelliseksi esim. yksilöstä saatavan tiedon keräämisen kannalta. Riistakameroita ei kuitenkaan viedä maastoon häiriölle herkimpään aikaan pesintäkaudella tai muutoinkaan norpalle häiriötä aiheuttaen.

3) Pesimäolosuhteiden parantaminen apukinosten ja keinopesien avulla

Apukinosten kolaaminen on vakiintunut suojelumenetelmä, jolla turvataan norpan

pesintään sopivien lumipesien saatavuus myös lauhoina talvina. Lumesta kasataan kolaamalla ja mahdollisesti myös mönkijää sekä lumilinkoa käyttäen luonnonkinosta muistuttavia kinoksia Metsähallituksen asiantuntijoiden suunnittelemiin paikkoihin. Apukinostyöt toteutetaan vuosittain 1.11.–15.2 ja keinopesät 1.10.–15.2. Apukinoksien ja keinopesien lähelle sekä keinopesän sisälle voidaan asentaa riistakameroita tai muita vastaavia laitteita. Pesimäkaudella apukinosten ja keinopesien luona ei käydä, mutta niitä voidaan tarkkailla tarpeen mukaan muun seurantatyön yhteydessä. Pesät tarkastetaan samaan aikaan ja samoilla menetelmillä vuosittaisten pesälaskentojen yhteydessä.

4) Hädänalaisen ilman pesän suojaa jääneen kuutin auttaminen

Lauhan talven aikana tammi-maaliskuussa saattaa syntyä tarve tehdä apukinoksia tai asentaa keinopesiä ilman pesäpaikan suojaa jäällä makaaville kuuteille tai tiineiksi oletetuille naaraille. Yksilöiden suojaamistoimenpiteisiin ryhtymisestä tehdään päätös yksilöiden iän, sijaintipaikan ja häiriöalttiuden perusteella. Suojaavat rakenteet sijoitetaan havaintopaikan läheisyyteen lähtökohtaisesti siten, ettei niiden kasaaminen tai asentaminen tapahdu suoran näköyhteyden päässä. Tehdyistä turvaamistoimista ilmoitetaan viivytyksettä ELY-keskukselle.

5) Räpylämerkkien ja lähettimien kiinnittäminen hoidossa olleille yksilöille

Metsähallituksen tietoon tulee vuosittain norppia, joiden epäillään olevan avun tarpeessa. Suurin osa havainnoista ei aiheuta toimenpiteitä, vaan kyseessä on tyypillisesti karvaa vaihtava eläin. Huonokuntoisina tavatut norpat ovat yleensä niin heikossa kunnossa, että antavat ottaa itsensä kiinni. Tällaisissa tapauksissa Metsähallitus kutsuu eläinlääkärin paikalle mahdollisimman pian ja avuntarpeessa olevaa eläintä pyritään auttamaan joko paikan päällä tai hoitotiloissa. Tyypillinen lyhytaikaiseen hoitoon otettu yksilö on kesällä nälkiintyneenä löydetty saman vuoden kuutti, joka palautetaan lähelle löytöpaikkaansa sen jälkeen, kun se on saatu ruokinnalla kuntoon. Hoitoon otettuun yksilöön voidaan ennen sen vapauttamista kiinnittää räpylämerkki, ja mahdollisesti lähetin, helpottamaan sen seuranta ja tunnistusta.

Hankkeeseen osallistuvat henkilöt saavat työhön koulutuksen ja toiminnassa noudatetaan Metsähallituksen antamia ohjeita, jotka päivitetään vastaamaan lupaehtoja. Metsähallitus valmistaa töihin osallistuville henkilöille lupatodistuksen, johon kirjataan ELY-keskuksen myöntämän luvan asianumero. Tällä on tarkoitus korvata lupapäätöskopioiden mukana kuljettaminen maastossa. Luettelo Metsähallituksen kouluttamista toimintaan osallistuvista henkilöistä on hakemuksen liitteenä.

Pääosa henkilöistä osallistuu vain pesä- ja poikaslaskentaan sekä pesimäolosuhteiden parantamiseen. Myös pesäpaikkasukelluksiin ja avovesiaikaisiin levähdyspaikkapaikkakartoituksiin voi osallistua Metsähallituksen johtamia vapaaehtoisia. Norppayksilöiden kannalta stressaavimpiin tilanteisiin (hoidon tarpeessa olevien norppayksilöiden ja ilman pesän suojaa jääneiden kuuttien auttaminen), joissa ihmiset ovat norppien kanssa läheisessä tekemisessä, osallistuvat vain Metsähallituksen

asiantuntijat, eläinlääkärit ja yliopiston tutkijat tai muut kyseiseen toimintaan erityisesti koulutetut henkilöt.

Poikkeuslupaa haetaan koko Saimaalle viideksi vuodeksi ajalle 1.1.2024–31.12.2028.

Määräykset, joita hakemus koskee

Saimaannorppa kuuluu luonnonsuojelulain 69 §:n tarkoitamiin rauhoitettuihin lajeihin, joiden osalta on lain 70 §:n nojalla kiellettyä mm. yksilöiden ottaminen haltuun ja tahallinen häiritseminen erityisesti niiden lisääntymisaikana tai elämänsyklinän kannalta tärkeillä paikoilla. Luonnonsuojelulain 83 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa rauhoitettuja lajeja koskevista säännöksistä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle.

Saimaannorppa kuuluu myös luonnonsuojelulain 78 §:ssä tarkoitettuihin, EU:n luontodirektiivin liitteessä IV a mainittuihin tiukkaa suojelua edellyttäviin lajeihin, joiden osalta rauhoitusta koskevan poikkeamisen edellytyksenä on lisäksi, ettei sille ole muuta tyydyttävää ratkaisua, ja että poikkeus on tarpeen jostakin seuraavista syistä:

- 1) luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelemiseksi tai luontotyyppien säilyttämiseksi;
- 2) erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi, jotka koskevat viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalataloutta tai vesistöjä taikka muuta omaisuutta;
- 3) kansanterveyttä tai yleistä turvallisuutta koskevista taikka muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle;
- 4) näiden eliölajien tutkimus- ja koulutus-, uudelleensijoittamis- tai uudelleenistuttamistarkoituksessa taikka näiden tarkoitusten kannalta tarvittavien lisääntymistoimenpiteiden vuoksi, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen.

Luonnonsuojelulain (9/2023) 71 §:n mukaan sairaana, vahingoittuneena tai muutoin avuttomassa tilassa tavatun rauhoitetun eläimen auttamiseen sovelletaan eläinsuojelulaissa (247/1996) säädettyä. Eläinsuojelulain 14.4 §:n mukaan sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä on pyrittävä auttamaan. Näin ollen hakemukseen sisältyviin toimenpiteisiin, jotka koskevat ilman pesän suojaajaa jääneiden kuuttien auttamista ja yksilöiden lyhytaikaista haltuunottoa niiden hoitotoimenpiteitä varten, ei tarvita luonnonsuojelulain mukaista poikkeuslupaa.

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ratkaisu ja lupaehdot

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) myöntää hakijalle luvan saimaannorppayksilöiden häiritsemiseen Etelä-Savon ELY-keskuksen toimialueella hakemuksen mukaisesti. Lupa myönnetään kuitenkin seuraavin ehdoin:

1. Apukinokset voidaan rakentaa vuosittain 1.11.–15.2. ja keinopesät voidaan asentaa vuosittain 1.10.–15.2. Pesä- ja poikaslaskenta voidaan aloittaa vuosittain jo maaliskuussa, mikäli sääolosuhteet muuttuvat norpan pesinnälle ja pesälaskentojen suorittamiselle epäsuotuisiksi.

2. Apukinosten rakentamisen, keinopesien asentamisen sekä pesä- ja poikaslaskentojen ja makuurantakartoitusten aloittamisesta on ilmoitettava Itä-Suomen poliisilaitokselle. Apukinosten ja keinopesien paikat on ilmoitettava viimeistään niiden rakentamisen jälkeen myös Etelä-Savon ELY-keskukselle.

3. Apukinospaikoille sijoitettavista riistakameroista ja mahdollisista muista laitteista on oltava yhteydessä maanomistajiin. Laitteet on pyrittävä sijoittamaan maastoon siten, etteivät ne houkuttele tutkimuksen ulkopuolisia henkilöitä pesien läheisyyteen.

4. Kansallispuistossa ja luonnonsuojelualueilla tulee toimia niitä koskevien rauhoitusmääräysten mukaisesti, ja haettava niiden rauhoitusmääräyksissä mahdollisesti edellytetyt poikkeusluvut.

5. Vain hankkeen toteuttamisen kannalta välttämätön liikkuminen pesien läheisyydessä on sallittua. Käytettävien laitteiden ja välineiden paikalle asentaminen, käyttäminen ja poisvieminen sekä mahdolliset huoltokäynnit on suunniteltava ja tehtävä siten, että aiheutetaan mahdollisimman vähän häiriötä norppayksilöille.

6. Norppayksilöiden käsittelyssä ja kohtelussa on noudatettava eläinsuojelulakia (247/1996), ja sen nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä. Ennen merkintään ryhtymistä on hakijan selvitettävä Aluehallintoviraston yhteydessä toimivalta Valtakunnalliselta hankelupalautakunnalta mahdollisen eläinten käyttöä tieteellisiin tai opetustarkoituksiin koskevan lain (497/2013) ja asetuksen (564/2013) tarkoittaman luvan tarpeellisuus ja haettava tarvittaessa kyseinen lupa sekä sen edellyttämä pätevyys.

7. Tämä lupa ei anna oikeutta jokamiehenoikeutta pitempiaikaiseen majoittumiseen pesien tai makuupaikkojen läheisyydessä.

8. Lupaa saavat käyttää hakemuksen liitteessä mainitut henkilöt. Lisäksi hankkeessa voi olla mukana em. henkilöiden valvonnassa toimivia avustajia ja viestinnän kannalta tärkeitä henkilöitä. Metsähallituksen on valvottava, että luvan käyttöön oikeutetut henkilöt noudattavat luvan ehtoja.

Mikäli tutkimushankkeen aikana tapahtuu vaihdoksia tämän luvan käyttäjissä tai on tarpeen tehdä lisäyksiä tämän luvan käyttäjiin, on siihen haettava ELY-keskuksen hyväksyntä.

9. Tämä lupa tai sen kopio on oltava mukana luvan mukaisia toimenpiteitä tehtäessä (esim. älypuhelimessa) ja pyydettyäessä lupa on esitettävä.

10. Hakemuksessa tarkoitettu toiminta on keskeytettävä välittömästi, jos se aiheuttaa haittaa saimaannorpan lisääntymiselle tai yksilöiden vahingoittumis- tai menehtymisvaaraa.

11. Etelä-Savon ELY-keskus voi peruuttaa osittain tai kokonaan tämän luvan, mikäli hakija ei noudata luvan ehtoja tai harjoittaa toimintaa, jota tämä lupa ei kata.

Luvan voimassaolo

Tämä lupa on voimassa Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella 1.1.2024 - 31.12.2028.

Raportointi Etelä-Savon ELY-keskukselle ja ympäristöministeriölle on toimitettava raportti luvan käytöstä kunkin tutkimusvuoden osalta seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

Perustelut Tässä tapauksessa edellytykset poikkeusluvan myöntämiselle täyttyvät seuraavilla perusteilla:

1) Vaikutukset suotuisan suojelutason saavuttamiseen

Poikkeusluvan ehtojen mukainen toiminta ei heikennä saimaannorpan suojelun tasoa, ja tehtävien toimien tuloksena kannan suojelulle koitua hyöty on merkittävästi suurempi kuin tutkimusten aikana norppayksilöille mahdollisen häiriön aiheuttama haitta. Luvan mukaisilla toimilla saatavalla tiedolla on mahdollista parantaa saimaannorppakannan suojelua ja sitä kautta suojelun tasoa.

Ilmastonmuutos on merkittävä uhka saimaannorpan pesinnälle. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti norpan pesimäolosuhteisiin ja lisääntymismenestykseen. Pesimäolosuhteiden parantamisella apukinosten ja keinopesien avulla voidaan suoraan parantaa norpan pesimätulosta. Lisäksi norpat ovat hyväksyneet vuosien kehitystyön tuloksena syntyneet keinotekoiset rakenteet pesäpaikakseen ja kuuttejakin on syntynyt niihin. Tästä syystä hankkeeseen sisältyvä norppayksilöiden pesintäolosuhteiden parantamista koskevat apukinosten rakentaminen ja keinopesien asentaminen ovat tärkeitä ja perusteltuja toimenpiteitä.

Saimaannorppakannan suojelutarpeiden ja suojelussa käytettävien suojelutoimien riittävyuden arvioimiseksi tarvitaan mahdollisimman tarkkoja vuosittain kerättäviä tietoja mm. kannan koosta sekä karvanvaihdossa ja muussa rantamakuussa käytettävistä alueista. Jotta lajin pesinnästä saataisiin mahdollisimman tarkkaa tietoa myös sääolosuhteiltaan poikkeuksellisina vuosina, on Metsähallituksella oltava mahdollisuus aloittaa pesälaskennat tarvittaessa jo maaliskuussa. Laskentojen jälkeen pesäpaikkojen lähistöllä tehtävät sukellukset antavat kuuttien kuolleisuudesta tärkeää lisätietoa. Kyseistä menetelmää on käytetty onnistuneesti jo pitkään.

Pesälaskennan tuloksia ja avovesi-ikäisten makuupaikkojen sijaintitietoja sekä turkkikuvioiden perusteella tunnistettujen norppien tietoja käytetään norppakannan seurantaan, mm. syntyvyyden, pesimäolojen, kannan koon ja elinalueiden muutoksien arviointiin vesistöalueittain. Laskennassa saatua aineistoa tarvitaan myös ympäristöhallinnossa mm. luonnonsuojelulain mukaisten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelussa sekä Natura 2000 -ohjelman toteuttamisessa, rantakaavoituksessa ja muussa maankäytön suunnittelussa Saimaan alueella.

Räpylämerkin ja lähettimen avulla on mahdollista saada tärkeää tietoa, miten norppayksilö käyttäytyy hoidosta vapauttamisen jälkeen. Merkki mahdollistaa myös kuolleen yksilön tunnistamisen. Lähettiminä käytetään uusimpia ja pienimpiä karvaan liimattavia laitteita, jotka irtoavat itsestään viimeistään seuraavan karvanvaihdon yhteydessä.

Hakemuksen mukaiset toimenpiteet edistävät ja tukevat ympäristöministeriön vuonna 2022 hyväksymän Saimaannorpan suojelun strategiassa ja toimenpidesuunnitelmassa esitettyjä tavoitteita. Saimaannorpan suojelun kannalta on erityisen tärkeää lajin seuranta- ja tutkimustyössä saatava tieto, mutta oleellista on myös kehittää uusia, toteutuskelpoisia toimenpiteitä kannan suotuisan suojelutason saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi.

2) Muun tyydyttävän ratkaisun puuttuminen

Hakemuksessa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamiseksi ja seurantatietojen saamiseksi ei ole olemassa muuta tyydyttävää ratkaisua; saimaannorppaa koskevan tutkimus- ja seurantatiedon saamiseksi ei ole olemassa vaihtoehtoisia keinoja, eikä vastaavia toimenpiteitä voida tehdä missään muualla kuin Saimaalla.

3) Muu poikkeamisen peruste

Hakemuksen mukainen toiminta on luonnonsuojelulain tarkoittamaa saimaannorpan suojelua edistävää tutkimustyötä.

Metsähallitus totesi hakemuksessaan, että töihin osallistuville henkilöille valmistettaisiin lupatodistus, johon kirjataan ELY-keskuksen myöntämän luvan asianumero. Kyseisellä menettelyllä se haluaa korvata lupapäätöskopioiden mukana kuljettamisen maastossa. ELY-keskus hyväksyi kyseisen menettelytavan Metsähallitukselle aiemmalle tutkimusjaksolle myönnettyssä, vastaavia seuranta- ja tutkimustoimenpiteitä sisältäneessä poikkeusluvassa (ESAELY/1096/2018). Nyt ELY-keskus on kuitenkin sitä mieltä, että kyseinen menettely ei ole riittävä toiminnan laillisuutta mahdollisesti maastossa tarkastavien henkilöiden kannalta; heillä tulee olla mahdollisuus saada tietää poikkeuslupapäätöksen sisältö ja luvan ehdot. Luvan ei tarvitse kuitenkaan olla mukana paperisena, vaan sen voi pitää maastossa mukana lupaehdon 9 mukaisesti esim. älypuhelimessa.

Sovelletut oikeusohjeet

Luonnonsuojelulaki (9/2023) 68 §, 69 §, 70 §, 71 §, 83 §

Eläinsuojelulaki (247/1996) 14 §

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) 19 §

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §

Valtioneuvoston asetus (1357/2022) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2023

Päätöksen voimaantulo

Etelä-Savon ELY-keskus on lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §:n nojalla päättänyt, että tämä päätös pannaan täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Luvan mukaisesti toimenpiteisiin tulee voida ryhtyä ennen kuin päätös on saavuttanut lainvoiman. Päätöksen täytäntöönpanoa ei voida sen luonteen vuoksi lykätä: saimaannorpan pesä- ja makuupaikkakartoitukset, pesintäolosuhteiden parantamista koskevat toimet sekä hoidettujen yksilöiden seuranta ovat tärkeitä ja kiireellisiä saimaannorpan suojelutilanteen parantamiseen tähtäviä toimenpiteitä, eikä päätöksen täytäntöönpanoa voida siten yleisen edun vuoksi lykätä.

Lisätiedot Lisätietoja antaa tarvittaessa Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa luonnonsuojeluasiantuntija Arto Ustinov, arto.ustinov@ely-keskus.fi tai puh. 029 502 4239.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt luonnonsuojeluasiantuntija Arto Ustinov ja ratkaissut ryhmäpäällikkö Lauri Puhakainen.

Liitteet Valitusosoitus

Suoritemaksu

Luonnonsuojelua edistäviin tutkimuksiin myönnettävät poikkeukset ja luvat ovat maksuttomia.

Jakelu Päätös on annettu tiedoksi hakijalle tavallisella sähköisellä tiedoksiannolla (kirjaamo@metsa.fi) ja postitse 14.11.2023.

Tiedoksi, sähköisesti

Ympäristöministeriö, Luontoympäristöosasto
Suomen ympäristökeskus
Suomen luonnonsuojeluliitto Etelä-Savo ry
Itä-Suomen yliopisto, Ympäristö- ja biotieteiden laitos, Joensuu
Itä-Suomen poliisilaitos, pääpoliisiasema Kuopio

WWF Suomi
Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Simo Jokinen
Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Ville Vuorio
Pohjois-Savon ELY-keskus, Antti Lammi
Enonkosken kunta
Juvan kunta
Mikkelin kaupunki
Puumalan kunta
Rantasalmen kunta
Savonlinnan kaupunki
Sulkavan kunta

Tämä asiakirja ESAELY/1346/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAELY/1346/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Ustinov Arto 14.11.2023 08:29

Hyväksyjä Puhakainen Lauri 14.11.2023 08:36

14.11.2023

Valitusosoitus

Tähän päätökseen saa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) mukaisesti hakea muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa 270 euron suuruinen oikeudenkäyntimaksu. Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään erikseen niistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Tuomioistuinmaksulaki: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151455>

Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) nojalla annettu oikeusministeriön asetus (1122/2021) maksujen tarkistuksesta on tullut voimaan 1.1.2022. Ajantasainen tieto oikeudenkäyntimaksuista löytyy täältä: <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiointijulkisuus/maksut/oikeudenkayntimaksuuhallinto-oikeudessa.html>.

Valitusaika Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Ajan laskeminen alkaa tiedoksisaantipäivää seuraavasta päivästä. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, valitusaika jatkuu vielä seuraavaan arkipäivään. Valitusaika päättyy 21.12.2023.

Jos päätös on annettu tiedoksi sähköisenä viestinä, sen katsotaan annetun tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Jos päätös on postitettu tavallisena kirjeenä, sen katsotaan tulleen tiedoksi seitsemäntenä päivänä postituspäivästä, jollei muuta näytetä. Viranomaisen katsotaan kuitenkin saaneen tiedon kirjeen saapumispäivänä. Jos tiedoksianto toimitetaan todisteellisesti saantitodistusta tai tiedoksiantotodistusta vastaan taikka haastetiedoksiantona, käy tiedoksianto aika ilmi saantitodistuksesta tai muusta kirjallisesta todistuksesta. Jos päätös on annettu tiedoksi todisteellisena sähköisenä tiedoksiantona, kuten viranomaisen sähköisestä järjestelmästä, päätös katsotaan annetun tiedoksi, kun se on noudettu viranomaisen osoittamasta järjestelmästä. Milloin kysymyksessä on sijaistiedoksianto, päätös katsotaan annetun tiedoksi kolmantena päivänä tiedoksianto- tai saantitodistuksen osoittamasta päivästä. Jos tiedoksianto toimitetaan yleistiedoksiantona, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä yleistiedoksiannon julkaisemisajankohdasta.

Sisältö Valituskirjelmässä, joka osoitetaan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Liitteet Valituskirjelmään on liitettävä

- valituksenalainen päätös valitusosoituksineen alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- tiedoksisaantitodistus tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- mahdolliset asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi
- asiamiehen valtakirja, mikäli asiamiehenä toimii muu kuin asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja

14.11.2023

Toimittaminen

Valitus tehdään kirjallisesti. Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa:

Itä-Suomen hallinto-oikeus

Käyntiosoite Minna Canthin katu 64

Postiosoite PL 1744

70101 Kuopio

Vaihde 029 56 42500

ita-suomi.hao@oikeus.fi

Valituskirjelmän voi toimittaa henkilökohtaisesti tai asiamiehen tai lähetin välityksellä taikka lähettäjän omalla vastuulla postitse tai sähköisesti. Valituskirjelmän tulee olla valitusviranomaisella viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/>.